

1. Matnni o'qing, mazmunini o'z so'zingiz bilan so'zlab bering.
2. Lug'at yordamida matnni tarjima qiling.
3. Yangi so'zlarni yod oling, ular ishtirokida gaplar tuzing.

2- DARS

► **3- mashq.** Savollarga javob bering.

— Toshkentning qaysi ko'chasida Turkiston saroyi va Alisher Navoiy nomli adabiyot muzeyi joylashgan?

—

— Shahrimizning Amir Temur ko'chasida qaysi bog' joylashgan?

—

— Milliy bog' qaysi maydonda joylashgan?

—

— Shahrimizdagi bog'larning nomini ayting.

—

— Maktabingiz atrofida qanday binolar bor?

—

► **3- topshiriq.** Matnni o'qing, berilgan rasmdan foydalanib, topshiriqlarni bajaring.

TOSHKENTLEND

Toshkentlend 1995-yil 2-iyulda tashkil etilgan. Toshkent shahri markazida, Bo'zsuv kanali qirg'og'ida joylashgan.

Toshkentlendda „Akva-park“, „Bolalar bog'i“, „Osma yo'l“ kabi majmualar mavjud.

Bu yerda turli attraksionlarda uchasiz, „Afrika safari“da o‘zingizni yovvoyi tabiat qo‘ynida his qilasiz. Suv havzalarida qayiqchada sayr qilib, suv attraksionlaridagi qiziqarli o‘yinlarda qatnashasiz. Do‘konlardan turli o‘yinchoqlar xarid qilasiz va yaxshi taassurotlar bilan uyga qaytasiz.

LUG‘AT

majmua — комплекс
yovvoyi — дикий
qirg‘oq — берег

tabiat — природа
qayiqcha — лодка
taassurot — впечатление

1. Matn mazmunini so‘zlab bering.
2. Matnni tarjima qiling.
3. Siz yana qanday istirohat bog‘larini bilasiz?
Shu haqda kichik hikoya tuzing.

► **4- mashq.** Partadosh do'stingiz bilan „Chet ellik sayyoh bilan suhbat“ mavzusida dialog tuzing.

N a m u n a :

— *Kechirasiz, Ko'kaldosh madrasasiga qanday borish mumkin?*

— *Shu ko'cha bo'ylab to'g'riga yurasiz, chorrahadan o'ngga burilasiz.*

—

YOZGI TA'TIL

1- DARS

► **1- mashq.** Berilgan so'z va so'z birikmalarini qo'llab, rasmlar mazmuniga mos gaplar tuzing.

Foydalanish uchun soʻzlar: *ta'til, reja, oromgoh, dam olish, sayr qilish, sayohatga chiqmoq, chiniqmoq, soya-salqin, cho'milmoq, baliq tutmoq, qiziqarli o'yinlar, do'stlashmoq.*

► **1- topshiriq.** Matnni o'qing va berilgan topshiriqlarni bajaring.

YOZGI TA'TIL

Yaqinda darslar tugaydi va ta'til boshlanadi. Sinf-doshlar bilan yozgi ta'til rejasini tuzdik. Ko'pchilik oromgohga borishni istaydi. Ba'zi bolalar tarixiy shaharlarga sayohatga boradilar. Ba'zilar ota-onalari bilan dam olish maskanlarida hordiq chiqaradilar.

„Kamalak“ oromgohi soya-salqin yerga joylashgan. Oromgoh atrofi tog'lar bilan o'ralgan. Bu yerda ko'p bolalar bilan do'stlashamiz. Toza havoda chiniqamiz. Oromgohda hech qachon zerikmaymiz.

LUG'AT

yaqinda — скоро, на днях
ta'til — каникулы
reja — план
ko'pchilik — большинство
oromgoh — лагерь

istamoq — хотеть, желать
soya-salqin — прохладно
hordiq chiqarmoq — отдыхать
chiniqmoq — закаляться

1. Siz yozda qayerda dam olmoqchisiz?
2. Ta'tilda ko'pchilik qayerga boradi?
3. Sayohatga kimlar bilan borasiz?
4. Qaysi oromgoh sizga yoqadi?
5. Oromgohda nimalar qilmoqchisiz?

BILIB OLING!

Ish-harakatning boshqalar tomonidan bajarilishi, ya'ni III shaxs ko'plik **-lar**, **-dilar**, **-sinlar** qo'shimchalari bilan ifodalanadi.

Qarang: *Ular oromgohga ket**dilar**. Barcha bolalar musobaqada qatnash**sinlar**.*

► **2-mashq.** Gaplarni o'qing, **-dilar**, **-sinlar** qo'shimchalarini olgan so'zlarni topib, daftaringizga ko'chiring va ona tilingizga tarjima qiling.

1. Yozda do'stlarim oromgohga bordilar.
2. Boshqalar sizga yordam bersinlarmi?
3. Bu yerda bolalar do'stlashadilar, birga o'ynaydilar.
4. Sinfdo'shlarim kelsinlar, keyin mashinaga chiqamiz.
5. Bolalar daryo bo'yida uchrashadilar.

MUOMALA ODOBI

Marhamat!
Oq yo'li!
Yaxshi boringlar.
Yaxshi dam olinglar.
Xush kelibsiz!
Ko'rishguncha xayr!

► **3-mashq.** Nuqtalar o'rniga **-dilar**, **-sinlar** qo'shimchalaridan mosini qo'yib, gaplarni o'qing va dialogni davom ettiring.

1. — Sinfdo'shlaringiz ta'tilda qayerga bora...?
—
— U yerga yana kimlar bora...?

- Ustozlar ham ...
- 2. — Guruh rahbarlari oromgohda nima qila...?
- ...
- Murabbiylar tennis, shashka o'ynashni o'rgata...mi?
- ...
- ...

► **2-topshiriq.** Rasm asosida o'zaro suhbatlashing va **-dilar, -sinlar** qo'shimchalarini qo'llab, kichik hikoya tuzing.

2- DARS

SUHBAT

- Nodira, ta'tilda qayerga borasan?
- Buvimlarnikiga boraman. Ular menga ko'p narsani o'rgatadilar.
- Jasur, o'zing nima qilmoqchisan?
- Men oromgohga bormoqchiman. Qarindoshlarim ham men bilan birga borishadi.

- Ota-onalari rozi bo‘ladilarmi?
- Albatta-da. Amakim, „hammalari bir joyda dam olsinlar, do‘stlashsinlar“ dedilar.
- Juda yaxshi, Jasur. Yaxshi dam olinglar.
- Rahmat, Nodira. Sen ham maroqli dam olgin.

► **4-mashq.** Matnni o‘qing, III shaxs ko‘plik qo‘shimchalarini to‘g‘ri talaffuz qiling. Ajratilgan so‘zlar ishtirokida gaplar tuzib, daftaringizga ko‘chiring.

OROMGOHDA

Yozgi ta’tilda oromgohlar gavjum bo‘ladi. Ta’tildan oldin oromgohlarni ta’mirlaydilar. Bolalar uchun **o‘yingohlar** quradilar. Bu o‘yingohlarda turli **musobaqalar** bo‘ladi. Barcha bolalar shinam xonalarda hordiq chiqaradilar. **Oshpazlar** shirin taomlar pishiradilar, mevalardan mazali sharbatlar tayyorlaydilar. Murabbiylar she’r **o‘rgatadilar**, hikoyalar aytib beradilar.

Oromgohda bolalar **tartib-intizomga** rioya qiladilar. Bu ishda navbatchilar yordam beradilar.

LUG‘AT

gavjum — многолюдный
ta’mirlamoq — отремонтировать
o‘yingoh — стадион
tartib — порядок
rioya qilmoq — соблюдать

O'ZBEKCHA-QIRG'IZCHA LUG'AT

A

ahamiyat — маани
ahil — ынтымактуу, ынак
ajdodlar — ата-бабалар, тек
ajratilgan — ажыратылган
andava — андаба, мастерок
anhor — кичине өзөн
anjom — инвентарь, мал-мүлк
asalari — бал аары
asar — чыгарма
avval — мурда, илгери
ayvon — айван, веранда

B

badantarbiya — дене тарбия
barobar — барабар
bastakor — обончу
bayram — майрам
bemaza — даамсыз, даамы жок
bemor — оорулуу
betoqatlik — чыдамсыздык
beg'ubor — таза, тунук
birinchi — биринчи
bir dona — бир даана
bir mahal — бир маалда, бир жолу
bormoq — баруу
bola ochmoq — балапан чыгаруу
boy, boylik — бай, байлык
buklamoq — бүктөө
bukmoq — ийүү
burkamoq — ороо, ороп-чулгоо
bo'yamoq — сырдоо, боёо

D

daha — массив
dahliz — далис, коридор
dahshat — коркунуч, кут учуу
dam olmoq — эс алуу
daryo — дарыя
darvoza — дарбаза
dastro'mol — бет аарчы
dasturxon — дасторкон
dastyor — жардамчы, тестиер
davolamoq — дарылоо, айыктыруу
davr — мезгил, доор
dazmollamoq — дазмалдоо, үтүктөө
devor urish — дубал тургузуу
doim — ар дайым, дайыма
duo — бата
duradgor — жыгач уста

E

ehtiyot qilmoq — этияттоо, абайлоо
ekin — айдоо, эгин
ekmoq — эгүү, тигүү, отургузуу
el — эл, калк
eritmoq — эритүү
erta — эрте
eslab qolmoq — эстеп калуу, эсте сактоо
esmoq — согуу
etak — этек

F

farzand — перзент, бала
favvora — оргума, фонтан
foyda keltirish — пайда тийгизүү
foydali — пайдалуу

G

gapirmoq — сүйлөө
garmdori — калемпир
guldasta — гүлдесте
guldon — ваза, гүл идиш
gulzor — гүлзар
go‘zal — сулуу,
 кооз

H

halok bo‘lmoq — курман болуу
halol — адал
hamshira — медайым
har kuni — ар күнү, күн сайын
har oyda — ар айда, ай сайын
harorat — температура
haydamoq (yer) — айдоо (жер)
hayot — жашоо, турмуш, өмүр
hasharot — курт-кумурска
hech kim — эч ким
hech narsa — эч нерсе
hech qachon — эч качан
hikmat — даанышмандык
hil-hil — өтө бышкан
himmatli — март, жоомарт,
 берешен
himoya qilmoq — коргоо
hisoblash — эсептөө
hol — абал, учур
hosil — түшүм
hudud — аймак
hunar — өнөр, кесип
hurmat qilmoq — урматтоо,
 сый көрсөтүү
hush — эс, сезим

I

iflos — кир, булганыч
ijodkor — жаратуучу
iliq — жылуу
iloji boricha — мүмкүнчүлүгү
 барынча
indamas — унчукпас
indin — бүрсүгүнү
ipak qurti — жибек курту
isitmasi chiqmoq — температу-
 ра көтөрүлүү
ixcham — чакан
ichimlik — суусундук

K

kasal — оорулуу
kavshamoq — кепшөө
kashta — сайма
kenja — кенже
kechki ovqat — кечки тамак
kimdir — кимдир бирөө
kiyik — бугу, кийик
kulrang — боз, сур
kumush — күмүш
kun sayin — күн сайын
kundalik — күндөлүк
kurtak — бүчүр
ko‘karmoq — көгөрүү
ko‘kat — жашылча, көк чөп
ko‘milmoq — көмүлүп калуу
ko‘p qavatli — көп кабаттуу
ko‘rk — көрк, сулуулук
ko‘rsatmoq — көрсөтүү
ko‘zgu — күзгү

L

laziz — даамдуу
lavlagi — кызылча
libos — кийим-кече

likopcha — талиңке
loyiha — долбоор
lo'ppi — барпайган

M

mahsulot — продукция
majmua — комплекс
makkajo'xori — жүгөрү
ma'no — маани, маңыз
manzil — дарек
mamnun — ыраазы
mard — баатыр
maqta'moq — мактоо
masofa — аралык
maslahat — кеңеш
mastava — мастава
maxsus — атайын
maza — жагымдуу, жакшы
mashhur — белгилүү
mehmon — мейман, конок
mehmonxona — мейманкана,
конок үй
mehmon qilmoq — конок
кылуу, сыйлоо
mehr — мээрим
me'mor — архитектор
momiq — жумшак, үлпүлдөк
moy — май
muhandis — инженер
musobaqa — мелдеш, таймаш
mustaqillik — көз карандысыздык
mustaqil — өз алдынча
muzlamoq — тоңуу
muqaddas — ыйык
mo'l — мол, көп

N

nafs — напси
na'matak — ит мурун

nechanchi — канчанчы
necha so'm — канча сум
nimadir — бирдеме
niqob — бетжапма, жүзкап
nishonlash — белгилөө
nonushta — эртең мененки
тамак
nok — алмурут
novvoy — наабайчы

O

obdan — абдан
odil — адилеттүү
oqko'ngil — ак көңүл, ачык-
айрым
orasta — аруу, таза
oldin — адегенде, баштап
orqasida — артында, артынан
ovqat, ovqatlanmoq — тамак,
og'ir — оор
og'rimoq — ооруу
oshpaz — ашпоз

P

parvarish qilmoq — багуу, кароо
paxtakor — пахтачы, пахтакер
paxtazor — пахта талаасы
paydo bo'lmoq — пайда болуу
pirillamoq — бырпырап учуп
жүрүү
podsho — падыша
poliz — огород, бакча
posbon — сакчы, кароол
po'stin — ичик

Q

qad ko'tarmoq — бой көтөрүү
qadimiy — байыркы
qadrdon — кадырлуу, кымбаттуу

qafas — капас

qaldirg'och — чабалекей

qalin kiyinmoq — жылуу

кийинүү

qaltiramoq — титирөө, дирилдөө

qariya — карыя

qayerda — кайда, каерде

qayerga — каерге, каякка

qaynatma — кайнатылган,
бышырылган

qizg'in — дүркүрөгөн, кызуу

qoplamoq — каптоо

qorbo'ron — кар ойноо

qovurma — куурдак

qurilgan — курулган

qurilish — курулуш

qurolli kuchlar — куралдуу
күчтөр

quvlash — кубалоо, артынан
түшүү

quvvat — күч, кубат

quvonch — кубаныч

quyuq — коюу

qo'lda termoq — кол менен
терүү

qo'lda yasalgan — кол менен
жасалган

qo'ymoq — коюу, салуу

R

raqam — цифра, сан

raqs — бий

rassom — сүрөтчү, сүрөткер

rioya qilmoq — сактоо, амал
кылуу

rost — чындык

S

sahifa, varaq — барак, бет

sahro — чөл

sanalmoq — саналуу,
эсептелүү

salqin — салкын, мелүүн

saqlamoq — сактоо

saralamoq — иргөө

sardor — башчы, жол башчы

saroy — сарай

sarg'aymoq — саргаюу

sayohat — саякат

sayr qilmoq — сейилдөө

sayramoq — сайроо

sayyoh — турист, саякатчы

sergak turmoq — сергек болуу,
кыраакы болуу

soha — тармак

soz — музыкалык аспап

sozanda — музыкант

sport anjomlari — спорт
инвентары

supurmoq — шыпыруу

surtmoq — сүртүү

suyuq — суюк

suzish — сүзүү

T

taajjublanmoq — таң калуу

tabiiy boylik — жаратылыш
байлыктары

takrorlamoq — кайталоо

talaffuz — айтуу, сүйлөө

tan berish — таануу, ... деп
билүү

tanimoq — таануу, билүү

taqsimlamoq — бөлүштүрүү

taramoq — тароо
tarixiy obida — тарыхый
 эстелик
tasma — тасма
tasvirlash — сүрөттөө
terimchi — теримчи
tez aytish — жаңылтмач
tezroq — тезирээк, батыраак
tikuvchi — тигүүчү
tinglamoq — тыңшоо
tomir — тамыр
tomosha — оюн
tomchi — тамчы
topmoq — табуу
tortib bermoq — тартып берүү
toza havo — таза аба
toshbaqa — ташбака
toshqin — ташкын
tur — түр
turp — түрүп
tuyaqush — төө куш
tuyoq — туяк
tuzsiz — тузсуз
tushlik — түшкү тамак
tushunmoq — түшүнүү
to'kilmoq — төгүлүү
to'r — тор

U

ustun — мамыча
uy daftari — үй дептери
uzaymoq — узаюу

V

varrak — батперек
vatan — мекен
vayron qilmoq — кыйратуу,
voyaga yetmoq — эрезеге
 жетүү

X

xalta — баштыкча
xartum — тумшук
xayol — кыял, ой
xazina — кенч
xil-xil — ар түрдүү
xirmon — кырман
xiyobon — сейилбак
xizmat — кызмат, жумуш
xola — тай эже
xonadon — батир, квартира
xotira — эстутум, эскерүү
xotirjamlik — тынчтык,
 жымжырт
xushmuomala — сылык

Y

yalpiz — жалбыз
yaltiramoq — жалтыроо
yaqinda — жакында
yasamoq — жасоо
yasatmoq — кооздоо
yer haydamoq — жер айдоо
yerto'la — подвал, жер төлө
yetim — жетим
yetib kelmoq — жетип келүү
yigitcha — боз бала,
 жигитек
yig'im-terim — түшүм жыйноо
yig'ilish — жыйналыш
yodda tutmoq — эсте тутуу
yodlamoq — жаттоо
yonida — жанында
yoqimli — жагымдуу
yoqtirmoq — жактыруу
yotoqxona — уктоочу бөлмө

yordamlashmoq — жардамдашуу
yorugʻ — жарык
yogʻmoq — жааш
yogʻoch — жыгач, тактай
yugurmoq — чуркоо, жүгүрүү
yurish — жүрүү, басуу
yurt — өлкө
yuvinish xonasi — жуунчу
 бөлмө
yuvmoq — жууш

Z

zamonaviy — азыркы заман
zar — алтын, зер
zararli — зыяндуу
zina — тепкич, баскыч, шаты
zumda — заматта
zoʻr — күчтүү, кубаттуу, зор

Oʻ

oʻlka — өлкө
oʻquv qurollari — окуу
 куралдары
oʻrganmoq — үйрөнүү
oʻrmon — токой
oʻrtasida — ортосунда
oʻtirmoq — отуруу
oʻxshamoq — окшош болуу
oʻyin — оюн
oʻyin-kulgi — оюн-зоок

Gʻ

gʻalaba — жеңиш
gʻayrat bilan — кайрат менен
gʻolib — жеңүүчү

SH

sharaf — абийир, ар-намыс
sharbat — шире
sharoit — шарт
shekilli — шекилдүү
shinam — жайлуу
shirin taom — таттуу даам
shishirmoq — үйлөө
shod-xurram — шаттуу,
 кубанычтуу
shon-shuhrat — атак, даңк
shotut — шаатыт

CH

chalmoq — ойноо (музыкалык
 инструментте)
chanoq — косек
chaqqon — шамдагай
charxpalak — айланма
 дөңгөлөк
chang — чаң
changʻi — лыжа
chigit — чигит
chilla — чилде
chin dildan — чын дилден, чын
 жүрөктөн
chiniqtirmoq — чыңдоо,
 бышыктыруу
chirillamoq — чыйпылдоо,
 чыркылдоо
chiroy ochmoq — көркүнө
 чыгуу
chumoli — кумурска
choʻkmoq — чөгүү
choʻmiltirmoq — киринтүү

MUNDARIJA

O'zbekiston — Vatanim manim	4
Qadrdon maktabim	8
Bizning sinfimiz	13
Bizning uyimiz	19
Bog'da	25
Kuzgi ishlar	32
Bozorda	39
Oshxonada	43
Kiyim do'konida	48
Sport, sport, sport!	53
Salom, yangi yil!	57
Qish o'yinlari	62
Kasblar	66
Kitobni asrang	70
Orasta bo'ling	74
Yil fasllari va ob-havo	79
Bahor keldi	84
Xotin-qizlar bayrami	89
Navro'zi olam keldi	93
Qushlar va hasharotlar	97
Oila a'zolarining bir kuni	102
Tinchlik barqaror bo'lsin	107
Poytaxtimiz chiroyi	111
Yozgi ta'til	115

**ABDUROZIQ RAFIYEV,
GULNORA MUHAMMADJONOVA**

O‘ZBEK TILI

**Ta’lim qirg‘iz tilida olib boriladigan maktablarning
4- sinfi uchun darslik**

5- nashri

*„O‘qituvchi“ nashriyot-matbaa ijodiy uyi
Toshkent — 2013*

Muharrir *G. Nasriddinova*

Badiiy muharrir *D. Mullaaxunov*

Texnik muharrir *T. Greshnikova*

Kompyuterda sahifalovchilar: *Sh. Yo‘ldosheva*

F. Hasanova

Nashriyot litsenziyasi AI №161. 14.08.2009. Original-maketdan bosishga ruxsat etildi
20.05.2013. Bichimi 70×90¹/₁₆. Kegli 12, 14 shponli. Garn. Helvetika.
Ofset bosma usulida bosildi. Ofset qog‘ozi. Shartli b. t. 9,36. Hisob-nashriyot t. 6,5.
Bosma t. 8,0. Adadi 736 nusxa. Buyurtma №

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligining „O‘qituvchi“ nashriyot-matbaa ijodiy uyi.
Toshkent—129. Navoiy ko‘chasi, 30-uy. // Toshkent, Yunusobod dahasi,
Yangishahar ko‘chasi, 1-uy. Shartnoma № 07–04–13.

**Ijaraga beriladigan darslik holatini
ko'rsatuvchi jadval**

T/r	O'quvchining ismi va familiyasi	O'quv yili	Darslikning olingandagi holati	Sinf rahbarining imzosi	Darslikning topshiril- gandagi holati	Sinf rahbari- ning imzosi
1						
2						
3						
4						
5						

**Darslik ijaraga berilib, o'quv yili yakunida qaytarib olinganda
yuqoridagi jadval sinf rahbari tomonidan quyidagi baholash
mezonlariga asosan to'ldiriladi:**

Yangi	Darslikning birinchi marotaba foydalanishga berilgandagi holati.
Yaxshi	Muqova butun, darslikning asosiy qismidan ajralmagan. Barcha varaqlari mavjud, yirtilmagan, ko'chmagan, betlarida yozuv va chiziqlar yo'q.
Qoniqarli	Muqova ezilgan, birmuncha chizilib, chetlari yedirilgan, darslikning asosiy qismidan ajralish holati bor, foydalanuvchi tomonidan qoniqarli ta'mirlangan. Ko'chgan varaqlari qayta ta'mirlangan, ayrim betlariga chizilgan.
Qoniqarsiz	Muqova chizilgan, yirtilgan, asosiy qismidan ajralgan yoki butunlay yo'q, qoniqarsiz ta'mirlangan. Betlari yirtilgan, varaqlari yetishmaydi, chizib, bo'yab tashlangan. Darslikni tiklab bo'lmaydi.